

Kuluttajaparlamentti vaatii:

Terveyskeskusten käyntimaksu tulee poistaa

Kuluttajaparlamentti vaatii istunnossaan 1.10.2012, että terveyskeskusten käyntimaksu poistetaan valtakunnallisesti vähävaraisten tukemiseksi sekä terveysterojen vähentämiseksi.

Terveyskeskusten käyntimaksulla tarkoitetaan terveysasemien lääkärin avosairaanhoidon vastaanotolla käynnistä perittävää maksua, joka on enintään 13,80 euroa käyntikerralta. Käyntimaksut tulisi poistaa, koska ne ovat pienituloisille usein suuri ongelma ja joissain tilanteissa ne voivat estää tarvittavaan hoitoon pääsyn. Heikommassa sosioekonomisessa asemassa olevat käyttävät vähemmän sosiaali- ja terveyspalveluita, vaikka tarve on jopa suurempi kuin paremmassa asemassa olevilla. Sosioekonomiset terveyserot ovat Suomessa kansanterveyden keskeinen ongelma ja perusterveydenhuollon käyntimaksut nähdään merkittävänä tekijänä eriarvoistumisessa. Koska terveyskeskusten asiakkaina on paljon juuri pienituloisia, työttömiä ja eläkeläisiä, voitaisiin käyntimaksun poistamisella vähentää terveysteroja väestöryhmien välillä.

Valtioneuvoston päätös mahdollisti vuoden 1993 alusta maksun perimisen käynnistä terveyskeskuslääkärin vastaanotolla. Tällä hetkellä käyntimaksujen poistamista harkitaan Helsingissä. Lisäksi aiheesta tehtyjä valtuustoaloitteita käsitellään parhaillaan Rovaniemellä ja Joensuussa.

Terveyskeskusmaksun osuus on esimerkiksi Helsingissä alle 0,5 prosenttia terveyskeskuksen rahoituksen kokonaisbudjetista. Tästä tuotosta noin 30 prosenttia siirtyy kuluihin. Vuonna 2011 käyntimaksujen perimisestä aiheutui Helsingin kaupungille suoria kuluja noin 0,8 milj. euroa. Lisäksi pieni osa maksuista jää perinnästä huolimatta saamatta.

Vuonna 2009 käyntimaksuista valtakunnallisesti saadut tulot olivat 3,9 prosenttia kuntien ja kuntayhtymien maksutuloista. Käyntimaksulla ei näytä olevan valtakunnallisesti suurta taloudellista merkitystä. On arvokysymys, peritäänkö pienituloisilta, työttömiltä ja eläkeläisiltä maksu palvelusta, jonka monet työssä olevat ja mahdollisesti parempituloiset voivat saada työterveyshuoltonsa kautta maksutta.

Terveydenhuoltolaki mahdollistaa vapaan hakeutumisen minkä tahansa kunnan terveyspalveluihin vuodesta 2014 alkaen. Vapaan hakeutumisen myötä kuluttajat saattavat alkaa hakeutua terveyskeskuksiin, jotka eivät peri käyntimaksua. Tilanne, jossa vain osa kunnista lopettaisi käyntimaksun perimisen, olisikin ongelmallinen. Kuluttajia ei tule asettaa epätasa-arvoiseen asemaan julkisen perusterveydenhuollon asiakkaina siten, että osa kuluttajista joutuisi maksamaan käyntimaksua ja osa ei.

Kuluttajan on mahdollista saada terveyskeskuksen käyntimaksuun tukea silloin kun hän on toimeentulotukeen oikeutettu. Lisäksi kunnilla ja kuntayhtymillä on asiakasmaksulain mukaan mahdollisuus alentaa käyntimaksua tai jättää se perimättä yksittäisiltä henkilöiltä. Tätä lakia sovelletaan kuitenkin harvoin. Toimeentulotukeen sidottu oikeus saada vapautus terveyskeskusten käyntimaksusta on ongelmallinen, koska kaikki pienituloiset eivät ole oikeutettua toimeentulotukeen, eivätkä siten ole oikeutettuja saamaan myöskään korvausta käyntimaksusta. Lisäksi osa toimeentulotukeen oikeutetuista ei tiedä tästä tuen mahdollisuudesta. Kuntien välillä on myös vaihtelua siinä, kuinka toimeentulotukea saavia tuetaan terveyskeskusmaksuissa. Joissakin kunnissa terveyskeskus ei laskuta lainkaan toimeentulotuen asiakkaita. Sekava systeemi on johtanut tapauksiin, jossa jopa tukeen oikeutettu henkilö on puutteellisen maksukyvyn takia jättänyt menemättä terveyskeskukseen. Jotkut ovat puolestaan menettäneet luottotietonsa, kun ovat jättäneet käyntimaksun maksamatta.

Jos vain kaikkein pienituloisimmat vapautettaisiin käyntimaksuista, johtaisi se helposti hallinnollisiin ongelmiin. Maksuttomuuden selvittäminen aiheuttaisi ylimääräistä hallinnollista työtä ja sen myötä kustannuksia. Ei ole myöskään näyttöä siitä, että käyntimaksujen poistaminen kaikilta lisäisi hallitsemattomasti terveyskeskuskäyntejä,

tai vähentäisi palvelujen arvostusta. Huomioitava on, ettei työterveyshuollonkaan maksuttomuus ole ruuhkauttanut työterveyshuollon vastaanottoja, eikä vähentänyt työterveyshuollon arvostusta.

Lähteet:

Turun yliopiston sosiaalipoliitiikan professori Veli-Matti Ritakallio

Jouko Karjalainen & Susan Kuivalainen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Poimintoja perusterveydenhuollon maksuista -muistiosta keväältä 2011.

Sosiaali- ja terveysministeriön sosiaali- ja terveystaloustieteen tutkimuskeskuksen lakimies Milla Lehtonen

Helsingin kaupungin terveystaloustieteen tutkimuskeskuksen selvitys terveyskeskuksien vaikutuksista Helsingissä. Esityslista 6.3.2012.

Health at a Glance 2011: OECD indicators. OECD publishing 2011

Kuluttajaparlamentti on Kuluttajaliiton koordinoimaa valtakunnallisesti merkittävien kansalaisjärjestöjen yhteistoimintaa kuluttaja-asioiden edistämiseksi. Kuluttajaparlamentissa kansalaisjärjestöt keskustelevat, väittelevät ja tarvittaessa äänestävät keskeisistä oman alansa ajankohtaisista ja kuluttajien kannalta merkittävistä asioista. Kuluttajaparlamentin kautta poliittiset päättäjät tulevat tietoisiksi keskeisten kansalaisjärjestöjen näkemyksistä ja kannoista merkittäviin poliittisiin kysymyksiin.

Lisätietoja: Kuluttajaparlamentin pääsihteeri Jenni Vainioranta, puh. 040 4198 962, jenni.vainioranta@kuluttajaliitto.fi, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry:n pääsihteeri Juha Beurling, puh. 040 556 6421, juha.beurling@kuluttajaliitto.fi, <http://www.kuluttajaliitto.fi/kuluttajaparlamentti>

Kuluttajaparlamentin terveyskeskusten käyntimaksua koskeva päätös muodostettiin seuraavin äänin:

JAA: 24

EI: 1

TYHJÄÄ: 0

Järjestökohtainen äänestystulos:

JAA äänestivät:

Aivoliitto ry

Aivovammaliitto ry

Allergia- ja Astmaliitto ry

ASBA Asbestialtistuneiden liitto ry

Crohn ja Colitis ry

Eläkeläiset ry

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry

Hengitysliitto Heli ry

Invalidiliitto ry

Irti Huumeista ry

Kansallinen senioriliitto ry

Kuluttajayhdistys Suomen Potilasasiamiehet ry

Mielenterveyden keskusliitto ry

Näkövammaisten Keskusliitto ry

Omaiset mielenterveystyön tukena keskusliitto ry

Omaishoitajat ja Läheiset -Liitto ry

Suomen Diabetesliitto ry

Suomen Kilpirauhasliitto ry

Suomen Mielenterveysseura ry

Suomen Monikkoperheet ry

Suomen Parkinson-liitto ry

Suomen Potilasliitto ry

Svenska pensionärsförbundet rf

Vailla vakinaista asuntoa ry

EI äänestivät:

Suomen Sydänliitto ry

TYHJÄÄ äänestivät:

-